

Abonamentul:

Pentru monarhie:
Pe an 12 cor., $\frac{1}{2}$ an
6 cor., $\frac{1}{4}$ an 3 cor.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 fr., $\frac{1}{2}$ an
9 fr., $\frac{1}{4}$ an
+ fr. 50 cm.

Foia apare în fiecare
Sămbătă

Unirea

Inserțiuni:

Un șir garmoud:
odată 14 fl., a doua
oară 12 fl., a treia
oară 10 fl.

Tot ce privește foia
să se adreseze la: Re-
dacțiunea și admini-
strațiunea „Unirii”
în
Blaj.

Foaie bisericească-politică.

Anul XVII.

Blaj, 25 Maiu 1907.

Numărul 20.

Bunăînțelegerea.

Preasfințitul Episcop al Lugojului, în discursul său rostit la 8 crt. în Casa magnaților, cu prilejul desbaterii proiectului școlar al contelui Apponyi, a ținut să accentueze, că convingerea sa cea mai intimă este, „că nu sunt pe lume două popoară, cari să fie mai tare avizate de a se înțelege și sprigină reciproc, ca magiarul și românul.” Și Preasfinția Sa a spus, că în consecuență cu această convicție el și nisuește la o astfel de bunăînțelegere între aceste două popoară.

Oa preoți și propoveditori ai păcii și frații între toți, împărtășim convicția Preasfinții sale și lucrăm și din a noastră parte, atât cât ne permit puterile pentru realizarea ei. Cu atât mai vârtos încă, cu cât fericiții nostri înaintași, cu aproape 60 ani la Blaj, cereau chiar frățietatea și bunăînțelegerea aceasta. Și noi, ca făcând parte din acelaș neam cu ei, nu putem, decât acelaș lucru dori.

Durere însă, că bunele noastre intențiuni sunt zădărnice adese chiar din partea acelora, cari având

azi puterea în mâni, ar putea fi mai cu bunăvoință față de celealalte naționalități din această patrie comună, ales față de noi Români, cu cari de veacuri multe, împreună petrec.

Nu vrem să facem imputări întregii națiuni magiare, facem însă acelei clase, care are datorință și din a sa parte, să lucre din răputeri pentru statornicirea bunăînțelegeri între toți. Înțelegem ziaristica și scriitorii magiari, cari mai de multe ori sunt firme de contra-bandă.

Nu odată, când spiritele erau liniștite, ziarele din capitală porniau ca din senin, câte o campanie violentă contra noastră. Nu odată când liniștiți ne vedeam de afacerile noastre culturale și economice, sună alarma de câte o închipuită primejdie. Și trebuiau mari eforturi, până ce încetă furtuna. Ce folos însă, că după o fieste care alarmă, și dacă valorile să linișteau la suprafață, la fund patimile clocoteau. Drojdiile urei româneau în inimi, gata să se turbure la cel mai neînsemnat vântuleț.

Și acum când ministrul Günther

face studii pentru reforma legii de presă, socotim vremea potrivită să spunem aceste supărări.

Am dori să se accentueze mai tare în noua lege, că sunt de a se urmări din oficiu, nu numai scrisele și vorbele, adese scăpate, contra națiunii magiare, ci și ori și ce acuse închipuite, aduse celoralalte națiuni conlocuitoare.

Când cutare scriitoras dela câte un ziar din capitală, ca să facă senzație, suflă alarmă în contra unei instituțiuni culturale românești, ca mai azi toamnă contra gimnasiunii și profesorilor dela Beiuș, — să se ieie de scurt dl gazetar, care vede cai verzi pe păreți.

Când instituttele noastre economice puse sub controla statului, sunt mereu calumniat cu fel de fel de scornituri malițioase, scriitorul să fie tras înaintea justiției, ca să dovedească cele scrise.

Și când toate progresele noastre pe orice teren, sunt prezentate în fața opinii publice magiare ca atentate contra statului, ca lucrări subversive, să grăbească procurorul a luă de urechi pe băieții neastâmpărați.

FOIȚĂ.**Între emigranți.**

I.

Plecarea.

Afară de „Revista politică și literară” din Blaj — cel puțin după știrea mea — nu s'au prea ocupat ziarele și revistele noastre de chestiunea emigrării. Am cetit ici-colo câte un articolaș, apoi câte o corespondință dela câte un emigrant. însă ceva studiu mai serios, ceva schimb de idei asupra acestui obiect, n'am prea întâlnit. În schimb pare-mi-se în „Lupta” am cetit ceva descrieri ale carnavalului dela Nizza și a saisonului de pe Riviera.

Eu cred, că azi nu este o chestie mai importantă pentru țara întreagă, dar nici în special pentru poporul nostru și pentru biserica noastră românească, decât tocmai chestiunea emigrării la America.

De mult mi-am propus să studiez chestiunea mai de aproape și în scopul acesta

să însoțesc cu oare care ocazie pe emigranți până la un loc oare care, anume dela Fiume până la Palermo.

Propusul acesta în urmă am reușit să-l văd realizat și îmi face o plăcere a-mi da seamă despre cele esperiate în coloanele iubitei noastre „Unirea,” deocamdată în forma ușoară de „Foiță.”

Sosit în Fiume Sămbătă în 11 Maiu aflu, că în aceeaș zi pe la amiazi, pleacă spre America vaporul societății reg. englezești — Cunard, cu numele „Ultonia” ducând cu sine spre noul continent aproape 1900 emigranți din Ungaria. N'am stat la chibzuri, ci îndată mi-am câștigat bilet până la Palermo, ceea ce cu nițică protecție mi-a și succes, ocupând o cabină rezervată pentru un domn, care avea să se urce numai la Palermo.

Priveliștea ce se prezentă era din cale afară interesantă. Emigranții erau deja adunați pe naie, de pe care nu aveau voie a se mai depărta. Dar nici la însoțitorii emigranților nu mai era permis a se urcă pe vapor. Astfel comunicația cu lumea din afară era deja întreruptă. numai încărcatul mărfurilor mai continuă. Emigranții sloboziau de pe coperișul năii corfițe atâruate de sfori, cu cari trăgeau la sine portocale și alte

fructe, ce le îmbiau vânzătorii înșirați pe molo dealungul năii.

Însoțitori adevărați nu prea erau în jurul năii. Numai o familie era originală din Fiume, care avea să călătorească cu vaporul acesta. Rude și prietini de ai acestei familii erau acolo, să-și iee rămas bun. Era însă de față o mulțime de mai multe sute, carea venise din curiozitate și poate — compătimită față de ceice erau porniți pe drumul pribegiei.

Tunul din oraș semnalează ceasul 12. O șuerătură puternică a vaporului răspunde, dând signalul prim de plecare. Coperișul năii se umple de oameni; emigranții îmbrăcați toți în haine nemțești de culoare întunecată — ies roiuri-roiuri de sub coperiș, unde sunt așezați. Ți-se pare, că ești la ceva adunare de socialiști, cari au proclamat greva generală.

La un ceas a doua șuerătură, semnează al doilea moment al plecării. Se dă ordin tuturor, cari nu se țin de călători, să părăsească naia; acestia sunt hamali, finanți, polițiști. Amploiații societății „Adria” cari reprezintă și societatea „Cunard” își ieau rămas bun, îmi poftesc reîntoarcere fericită, strâng mâna oficerilor vaporului și să de-

E ceva neînchipuit, să nu se poată ținea nici măcar un sinod protopopesc, niște deprinderi religioase, ori câteva prelegeri economice pentru popor, ca creerii surescitați ai cutărui corespondent de ziar, să nu vadă comploturi contra statului. Și e o dovadă de cea mai elementară necunoaștere a situațiilor, graba cu care ziarele din capitală înregistrează acestea închipuite primejdii.

Nazdrăvaniile lui Beksics, de pe vremuri, fantasiile lui Farkas P. fac toură prin toate foile magiare, cu fel de fel de comentarii, cari cresc în mărimea primejdii dela o foaie la alta.

Ar fi să umplem coloane, dacă am pune în șir toate iscodirile care din timp în timp apar contra noastră în ziarele magiare, cu vădita intenție de a invenina spiritele și strică buna înțelegere.

Și-am mai putea înșiră cazuri, când, câte un astfel de smintit ajungând în orașe de provincă, prin toate mijloacele cearcă să strice liniștea și bunăînțelegerea între locuitorii români și magiari.

Da, dorim cu toții o convețuire pacinică și liniștită; dorim să ne vedem în tignă și să promovăm tot ce duce la întărirea economică și culturală, și să delăturăm din calea bunei înțelegeri tot ce tinde a ză-

dărnici aceste ideale. Dar, să nu se lucre la nimicirea noastră ca popor, care își iubește legea și limba; ci totdeauna să fim considerați ca frați cu egale drepturi și cu juste și îndreptățite aspirațiuni.

Până când unii sumuță mereu contra noastră și inveninează opinia publică, spre cea mai mare durere a noastră, nu poate bunăînțelegerea să sălășliască între noi.

Religiozitatea și foloasele ei. „Tribuna” în nr. dela 10 Maiu n. publică o lungă scrisoare a dlui Ioan Slavici, trimisă din Fribourg. Meșter neîntrecut al condeiului, dl Slavici zugrăvește în vii colori câteva scene din acest oraș al culturii și religiosității adevărate și le descrie toate cele văzute și experiate în chip așa de plastic și cu atâta sinceritate încât și nouă cetitorilor ni-se deșteaptă în inimi aceleaș sentimente, de cari a fost dsa stăpânit. „... lacrimile îmi năvălesc în ochi, iar ceea ce le stoarce e și jalea, și rușinea ce mă cuprinde, când în fața celor ce se petrec aici, îmi aduc aminte de starea ticăloasă, în care să află poporul nostru, și-mi dau seamă despre zădărnicia muncii săvârșite în timpul vieții noastre, spre a-l îndruma spre o viațuire mai omenească”.

Regretăm, că nu ne îngăduie locul, să reproducem întreagă scrisoarea dsale, ea e un bogat document despre ce poate face adevărata religiozitate, și cum principiile de morală creștină schimbă cu totul rostul vieții rău priceput de mulți, foarte mulți, și-l îndreaptă către adevărata sa țintă.

Lăsăm să urmeze aci reflexiile finale, ce face dl Slavici la încheierea scrisorii.

„Nu bunele întocmiri, nici priceperea și îndemănătăcia în toate, nici învățăturile propagate prin fel de fel de școli, ci curățenia atmosferei morale și cumpătarea sunt ceea ce face pe oamenii aceștia mereu vioși și cu zimbetul pe buze și pu-i lasă să îmbătrânească și sufletește, și de aceea aici nimeni nu te întreabă cine ești și de unde vii, ci toți vreau să știe numai, care-ți sunt nevoile și cum ar putea să-ți vie într'ajutor.

„Așa numai oamenii religioși pot fi.

„Școlile, de ori și ce grad și de ori și ce fel ar fi ele, aici toate sunt un fel de tinde a bisericii, și în rândul celor mai nenorociți oameni e pus cel căzut în rătăcire, că cel învățat nu mai are nevoie de mângăierea credinței și de tăria, pe care ni-o dă ea, ca să putem înfruntă nevoile vieții. Dacă învățătorii, fie ei—preoți ori laici, își dau copiii regulat la biserică și iau dinpreună cu dâșii parte la toate deprinderile religioase, sunt și la universitate profesori laici, oameni tineri, cari merg regulat la biserică, se spovedesc și primesc sfânta cuminecătură alături cu salahorii. Aici omul, cu cât e mai luminat, cu atât mai apropiat se simte de Dumnezeu.

„E la Fribourg un chirurg cu nume bun în cercuri foarte largi, elev al lui Rousi, dr. Clément, care are clinica admirabil instalată și azi celebră. În zidirea clinicei acesteia e și o capelă, ceea ce aici nici n'ar putea să lipsească, și stăpânul casei, om de știință și practician în cel mai material înțeles al cuvântului, face Duminecile și sărbătorile la capela sa servicii de ministrant, purtând în mână cădelnița, dând răspunsurile și făcând îngenunchierile cerute de ritual, ceea ce nu-l coboară, ci-l ridică în gândul concetățenilor săi, dintre cari 430 au plecat Vineri în pelerinaj la Lourdes, iar alți 1200 s'au dus Sâmbătă la Maria Einsideln.

părtează. Când colo o emoție neașteptată. O droaie de poliști grăbesc pe vapor cu niște telegrame în mână: caută pe șese indivizi, cari afirmative ar fi ascunși pe naie și cari vor să treacă în America spre a scăpa de miliție.

Se începe o căutare febrilă pe toată naia. Călătorii de clasa III. sunt internați în localurile lor de sub coperiș. Roiul de mai înainte par'că l-a înghițit — vezi bine că aici nu pământul ci — marea. — Și se cearcă după fugari și se răstoarnă toate cu capul la vale. Dar iea pe fugari, dacă ai de unde. Orice căutare e zădarnică. În urmă trebuind să plece vaporul, poliția s'a depărtat — însoțită de râsul multora.

Acum a treia șuerătură însemnează plecarea. Scările se ridică cu iuțală, funiile ce legau naia de uscat se trag pe coperiș și încet, încet, greoiu, cam a lene se pune în mișcare colosul, dând mai întâiu îndărăpt, apoi la stânga, apoi iar înapoi, până ce abia după 20 minute se poate pune în linia, de a ieși din port. În timpul acesta multimea iarăși umple coperișele, iar de pe țărnișuri cei rămași salută neîncetat fluturându-și batistele.

Am plecat.

Spun drept, că momentul acesta l-am așteptat cu cea mai mare încordare. Imi închipuiam, că trebuie să fie ceva pătrunzător, ceva sfâșietor de inimi. Că nu e glumă, să părăsești țara ta, unde ai născut, ai crescut, unde mormintele îți șoptesc tainic, unde deopotrivă te leagă bucuriile și supărările. Și mai ales sfâșietor de inimi imi închipuiam acest moment pentru bieții nostri românași, cari mai mult ca ori și ce alt popor se leagă de glia părințească.

M'am înșelat în așteptările mele. Nu e vorba, momentul plecării a fost solemn; pe fețe se vedea o seriozitate neobicinuită; ici-colo plângea câte o femeie; am văzut lăcrimând și plângând chiar și unii bărbați. Am auzit unii, magiari și șvabi, exclamând un rămas bun. Dar impresia generală n'a fost aceea, pe care mi-o zugrăvisem înainte; de scene sfâșietoare, dureri nebune, semne de desneajde — n'a fost nici urmă.

Am stat multă vreme gânditor. Cercam să aflu cauza acestei enigme: că în urmă e totuș o enigmă, cum de o mulțime de aproape 2000 oameni, dintre cari mulți abia au ieșit din satul lor, acum se duc din țara lor, se încredințează puterii apelor, merg departe, poate pentru a nu mai reveni — fără a da ceva semne extraordinare de durere, de temere, de îngrijire?

Nu știu aflat'am deslegare multumitoare pentru enigma aceasta, dar iată ce-mi spuniam.

Întâi oamenii aceștia nu au ideia colectivă a patriei, a țării, a statului de care se țin. Pentru ei patria e *satul* lor, și de cine îi doare pe ei, sunt neamurile și prietini. A plecă din Fiume pentru ei nimic nu înseamnă. Pentru ei Fiume e tot atâta ca și New-York. Ce folos e pentru ei, că Fiume se ține de Ungaria, dacă nu mai văd ei turnul bisericii din sat, casa părințească, livada cumătrului cutare, fântâna din dealul acela, și câte și mai câte, cari pentru ei însemnau lumea toată?

Apoi în jurul năii, pe molo, de unde a plecat naia, n'a fost nici o față cunoscută. Cei cunoscuți, neamuri și prietini au rămas în sat acasă. Dacă mai aveau cunoscuți, aceia erau pe naie mergând împreună cu

dâșii. De ce ar fi fost deci emoționați din cale afară la plecarea lor din Fiume?

Dar de unde puteam să știu eu, ce să petrecea în sufletul lor! Unii magiari și șvabi — au erupt în strigăte de adio, alții suspinau din greu și lăcrimau! Pe mine mă interesau mai ales românii. Și de români puteam să știu că e adevărată vorba dlui Iorga spusă într'o dispută prietenească ce-a avut'o la mine cu dl Dr. Valeriu Braniște, că românul nu e gălăgios, ci e cumpetat și serios în mijlocul celei mai mari bucurii, precum și a celei mai nebune dureri. Drept dovadă a adus cazul unui părinte, care pe timpul războiului ruso-româno-turcesc să dusesse cu coșciugul pentru a aduce trupul neînsuflețit al fiului său, căzut pe câmpul de luptă, spre a-l îngropa în satul lor. S'a apropiat cu căciula în mână și s'a rugat arătând spre coșciug, să i-se deie cadavru fiului său. I-s'a spus, că nu se poate, are să fie îngropat în mormânt comun cu ceilalți. Și ce-a făcut bietul părinte? S'a întors resignat, fără nici un cuvânt de răpștire, în satul lui cu coșciugul gol. Ei bine, poate fi suprinzător, dacă un astfel de popor își părăsește țara strămoșască fără un cuvânt? Dar oare o părăsește fără simțul celei mai înfricoșate dureri?

Și în urma urmelor ce e emigrațiunea? E o migrațiune nouă de popoare. Și cel-ce emigrează, oare nu e dus el de nădejdea sigură a unui viitor mai bun? Ce duce oare rândunelele la țări mai calde, oare nu frica gerului și de altă parte nădejdea căldurii datătoare de viață? Și oare spărie-se rândunelele, când ajung în zborul lor la apa cea mare? Oare să întorc înapoi și desparează pentru piedeca, de care au dat, ori doară

„Noi, cari ne petrecem traiul amar în sbuciumări zădărnice, nu înțelegem asemenea lucruri, dar tocmai de aceea rămânem uimiți când vedem curățenia, simplitatea, soliditatea și buna rânduială și în viața oamenilor de aici, și în lucrurile lor.

„Mă uit împrejurul meu, văd amestecul de tipuri, cele mai multe pocite, privesc în fețele oamenilor și în ochii lor și-mi aduc aminte de țara noastră frumoasă, și mănoasă și de frații mei cei atât de chipeși și de trupeși, atât de sprinteni și de deschiși la minte, dar atât de sleiți de muncă fără de cumpăt și de foame îndelungată, atât de storși de sudori și de lacrimi și atât de sălbatici în urma batjocurei neîncetate, pe care o sufer din partea celor lăpădați și părăsiți de Dumnezeu.

„Ce-ar eși din poporul acesta, dacă i-s'ar da tăria acum perdută a credinței!?

„Sunt între noi mulți ceice se fălesc cu „progresele“ realizate în timpul celor din urmă câteva zeci de ani, și voui fi fost și eu câteodată în rândul acestora. Cu cât mai mult îmbătrânesc însă, cu atât mai mult mă pătrund de convingerea, că nu înainte, ci înapoi am dat, iar acum, de când mă aflu aici, mă întreb din ce în ce mai stăruiitor, dacă o să ne mai putem ori nu ridică din ticăloșia la care am ajuns.

„Ce fel sunt „progresele“ ce am „realizat“!?

„Ni-am îmbunătățit întocmirile, ni-am întemeiat fel de fel de așezăminte, avem mai multă învățatură, suntem mai destoinici în toate și ni-am sporit bogățiile: toate acestea sunt fără valoare dacă suntem mai puțin fericiți decât părinții noștri, și noi înși-ne mai puțin fericiți ne socotim.

„Progresul“, așa cum l-am făcut, ni-a sporit trebuințele materiale. a sleit în noi puterea de a ne stăpâni pe noi înși-ne și

ne-a mânăat spre cea mai aspră luptă pentru traiul zilnic. Nemulțumit fiecare cu pozițiunea ce i-s'a creat prin noile întocmiri și cu partea ce i-se face din bogățiile sporite și ne mai fiind nici unul în stare să-și găsească mângâiere și compensațiune în mulțumiri sufletești, ne-am înstrăinat cu toții și am ajuns să înspăimântăm lumea prin izbucnirile mâniei noastre.

„Nu, „progresele,“ așa cum le-am „realizat,“ cultura, așa cum am asimilat-o, învățătura, așa cum am primit-o nu ni-au ridicat, ci ne-au coborât, nu ne-au întărit, ci ne-au slăbit, căci ne-au înstrăinat de obârșia, din care am ieșit și-au făcut să ne înstrăinăm unii de alții și să căutăm mulțumirile vieții numai în cele materiale.

„Am scăpat adeseori vorba, că școlile, pentru care atât de mult jertfim, sunt așa cum le avem, o mare nenorocire pentru poporul nostru: o zic acum aceasta cu tot dinadinsul și aș vrea s'o strig tare, ca toți să mă audă și să-și deie bine seamă dacă grăiesc ori nu adevărul,

„Deșteptăciune, știință, îndemănăcie, viçoare trupească și destoinicii sufletești, bogăție și putere, toate sunt arme primejdioase pentru cel lipsit de statornicia îndemnului spre bine, iar pe aceasta nu poate sa ni-o deie decât religiozitatea adevărată. Ori și care ar fi religiunea, cel în adevăr pătruns de ea știe și să sufere și să rabde îndelung și să se stăpânească pe sine însuș, își înfrânează în toate împrejurările pornirile rele și face cu statornicie binele — nu pentru că a fost mântuit, nici pentru că să se mântuiască, ci pentru că așa se poate simți fericit. Fără de religiozitate toate pornesc din impulsioni momentane, toate sunt întâmplătoare și indoioase și cel ce azi face binele, mâne, în alte împrejurări și sub alte impulsioni, poate să-și piardă răbdarea ori stăpânirea de sine și să

se folosească de puterile lui spre a face răul cel mai mare.

„Numai prin cultivarea religiozității astfel înțelese mai poate să fie scăpat poporul român de peirea, spre care-l duc „progresele“ păgânești ce s'au „realizat“ în timpul celor din urmă câteva zeci de ani.

„Prea s'au sporit în mijlocul nostru cei orbiti de puțina lumină ce au primit și nu mai sunt în stare să-și deie seamă, cât de primejdioasă e cultura, pe care o propagă: ne trebuiesc preoți, înainte de toate preoți pătrunși de căldura credinței și destoinici de a propovădui adevărul, păstori sufletești cu deplină autoritate, cari pot să înfrunte relele porniri ale celor lăpădați de lege, să ocrotească și să mângâie pe cei slabi și să-și stăpânească și îndrumeze spre bine fiecare turma.

„Fără de asemenea preoți și învățatori de toate gradele, literații, dirigătorii nu pot să ne ducă decât la destrămarea socială, de care jandarmii, judecătorii și oștehii nu pot să ne scape.

„În sufletele oamenilor trebuie să fie simplitatea, soliditatea, curățenia și buna rânduială, dacă e vorba, ca ele să fie și în lucrurile lor și ca ei să poată trăi în pace în bună înțelegere împreună dându-și fiecare, ca aici, silința, de a îndulci viața celorlalți.“

Contra proiectului lui Apponyi. Preoții aparținători tractului protopopesc gr. cat. al Turzii, adunați în sinodul de primăvară, ținut la 26 April st. n. 1907 în biserica gr. cat. din Turda nouă, sub prezidiul protopopului Iosif Costin, pentru pertractarea agențelor bisericesti, luând la deșabtere serioasă și proiectul de lege al ministrului de culte și instrucțiune publică Apponyi, prezentat camerei ungare referilor la școalele primare

urmând boldului, care le poartă pleacă fără frică pe drumul cel lung, sigură fiind, că dincolo le așteaptă o viață mai princioasă?

Oare dacă de paserile cerului se îngrijește Domnul cel Atotpurător de grijă, numai de făptura cea mai aleasă a mânilor Sale să-și fi uitat, și să nu-i fi sădit în inimă boldul după o țară unde să se poată ocroti în fața iernii? Și oare când pleacă omul la țara aceea, să fi perit întrânsu boldul, că cu întoarcerea primăverii să revină iar aici, să-și caute cuibul părăsit și decumva l'ar afla prăbușit, să-și clădească altul nou?

Astfel de gânduri mă frământă, până când naia cu mers maiestos își croia drumul prin Quarnero, lăsând de-a dreapta Abbazia în fond cu Montemaggiore, Lovrana, Ika și celelalte localități, iar de-a stânga insula Cherso cu dealurile sale pustii, ici coalea acoperite cu ceva tufării sărăcioase, cari se taie și ele pentru a fi transportate la Venezia unde să vând chip de lemne de foc.

E. V.

Ceasurile din urmă ale unui osândit.

Povestire de O. Klausmann.

În coridoarele închisoarei domnește o liniște înfricoșată de mormânt. Sgomotul produs de ceasul cel mare, aflător pe frontispiciul casei, se aude în toate unghetele, ca și pulsul unei inimi omenesti, carea nu-și poate afla liniște. Lumina ce luminează coridoarele întunecate, arde țignind, și numai din când în când se aude pașul lin al tem-

nițerului, care deschide fără sgomot ușița singuraticilor chilii, spre a observa, fără ca să fie simțit pe locuitorul aceleia.

Înainte chilii Nr. 12 petrece temnițerul acum mai mult ca de obicei; fiindcă locuitorul ei, nu doarme, ci șede pe patul său, răzimat cu coatele pe genunchi și privește înainte sa adâncit în gândiri. „Presimte oare?“ murmură temnițerul întorcându-se încet spre casa de pază „presimte oare, că abia are să mai trăiască 24 de ceasuri?“ Da, omul acesta tiner, viguros, plin de viață, o presimte, el știe, că judecătorii l-au judecat la moarte, judecătorii, pe cari ti consideră de vrășmașii săi naturali, și ei vor executa sentința lor față de el, carele a început lupta contra societății și trebuie să piară, fiindcă a rămas în minoritate față de dușmanii săi crudeli. El presimte, că peste puțin are să fie executat și că cererea sa de agrățiere va fi respinsă. Crima a fost așa de sălbatică, încât agrățierea sa pare eschisă. El omorî doi bătrâni, cari i-se împotrivară, când făcuse spargere la ei. El comise crima de frică, să nu fie descoperit, de oarece știa, că are să fie judecat la 15 ani. Atunci lovî cu ferul ce-l avea în mână. Și amândoi bătrânii zăceau înainte lui morți. Tocmai când stă cu ochii pironiți jos, văzând cele done trupuri omenesti veștede tresărind la picioarele sale; el vedea sângele străcurându-se prin perii albi, și atunci fu cuprins deodată de gândul, ce bine va fi pentru el,

când nu va trebui să se cugete mai mult, când nu va avea să mai privească nici treaz, nici în vis, aceste trupuri omenesti înfricoșate.

El se gândi să fugă, dar puterea și energia îi erau paralizate, nu prin judecată doar, ci prin arătarea celor doi omorâți de el, cari îl urmăriau continuu. Ce să și facă el acum în libertate? Totuși ar fi prins din nou. Și dacă totuși i-ar succede, să se ascundă, unde să fugă dinaintea jertfelor sale, a căror umbră îl însoția necontentit?

O, cum uria, jertfele acestea, omenimea întreagă, fiecare din bestiile acestea, cari aveau aceeași făptură și vorbire la fel cu el și totuși îi erau vrășmași.

Dimineața întră în chilii condamnatului prim procurorul cu o comisiune judecătorească spre a-i vesti, că domnițorul a hotărât, a lăsa curs liber dreptății.

În ziua următoare la 7 ceasuri dimineața va fi executat la moarte. I-se spuse mai departe osânditului, că are drept a cere schimbări în măncaarea ce i-se va da fucă, dar beuturi spirituoase i-se vor da numai puține, mai pe urmă îi împărtășiră, că-l va cerceta un preot, spre a-l pregăti de moarte.

Osânditul ascultase scrășnind din dinți vestea aceasta, la carea să așteptase și să simți cutropit. În fundul inimei sale totuș nutria o scânteie de nădejde că ya fi agrățiat. Moartea e împotriva firei. Și sufletul cu greu să despărtește de trup, în deosebi când acesta i-i în vârtute și poate implini toate condițiunile existenței.

confesionale — ca reprezentanții poporului gr. cat. din acest tract, în număr de 17000 suflete, aduc unanim următoarea Rezoluțiune:

1. Acest sinod luând la dezbateră proiectul amintit, află întrânsul cea mai mare primejdie pentru școlile noastre confesionale gr. cat. deoarece el vatămă autonomia școlastică, garantată bisericii noastre. — ca susținătoarea școlilor sale confesionali, prin legi fundamentali, care autonomie este în strânsă legătură cu autonomia bisericească; despoiată odată biserica de drepturile sale naturali și pozitive, referitori la școli, nu-și va putea împlini misiunea sa mare, sfântă și salutară și astfel nu va putea ține la locul cuvenit moralitatea poporului, care este izvorul tăriei și al bunătății ori cărui stat, fără care s-au născut temelii multor state mari și puternice.

2. Află mai departe acest proiect nedrept, neoportun și nepractic chiar și din motive pedagogice, deoarece el prin dispozițiile sale îngreunează dezvoltarea practică a minții băeților, lipsându-i de posibilitatea de a-și dezvoltă mintea și sufletul lor prin câștigarea cunoștințelor necesari în viață, pe cari numai în limba maternă și-le pot însuși.

3. Sinodul nu e în contra îmbunătățirii salariilor învățătorilor dela școlile noastre confesionale, ei din contra află de foarte necesară și urgentă această îmbunătățire și o pretinde din bugetul statului în înțelesul legilor deja existente, ca o recompensă dreaptă a jertfelor date de poporul român pentru susținerea statului, însă fără condițiunile grele și vătămătoare cuprinse în proiectul din chestiune.

3. Află în urmă, că acest proiect impunând deoparte bisericii, ca susținătoarea școlilor sale confesionale, numai sarcini îngreunătoare și nesuportabile, iară de altă parte despoind-o de celea mai esențiale și

importante drepturi asupra mersului învățământului și asupra disciplinei corpului său didactic, el va deveni un izvor de amărăciune și nelindesire pentru naționalitățile nemăgare ale patriei noastre, sădind în inimile lor rănite sămânța nelcrederii și urei continue față de cei cari tind la despoierea și nimicirea însușirilor lor, moștenite dela Dumnezeu.

In consecință: Sinodul exprimă mulțămăntă fiască Esc. Sale Înalt Prea Sfințitului Domn Arhiepiscop și Metropolit Dr. V. Mihályi de Apșa, precum și Ilustrilor Domni Episcopi sufragani, pentru pașii energici făcuți până în prezinte pentru apărarea drepturilor bisericii noastre asupra școlilor sale, și-i roagă cu omagială supunere fiască, să facă și de aci încolo toți pașii posibili și legali la locurile și factorii competenți pentru apărarea și salvarea aceloră din grozavul pericel ce le amenință.

Totodată exprimă mulțămăntă sinceră și respectuoasă deputaților naționali din Camera Ungariei pentru lupta dreaptă, energică și bărbătească ce desfășură acolo în combaterea aceluși proiect, care tinde la nimicirea școlilor noastre primari confesionali și în legătură cu aceasta a bisericii noastre strămoșești.

* * *

Conferința preoților gr. cat. din tractul Terei Oașului ținută în parohia Camărzana la 7 Maiu 1907, își ține de datorință, strânsă, că având în vedere proiectul școlar despre salarizarea învățătorilor confesionali și comunalii să-și exprime nedumerirea sa față de proiectul acesta.

Drept acea conferința protestează în contra acestui proiect, pentru că ne știrbește ba chiar nimicește autonomia școlară a confesiunilor asigurată prin lege, ne vatămă dreptul natural, întrucât dacă acest proiect

devine lege, atunci e iluzoriu orice progres real de învățământ. Adunarea este cuprinsă de îngrijire, ca la caz dacă acest proiect se preface lege, atunci confesiunile stau înaintea dilemei că oare să rentează să-și susțină școlile cu atâta jertfă sau din contra să abzică de școlile care-i impun numai sarcini și-i lipsesc de toate drepturile ce-i compet ca susținătoare de școală.

Cu un cuvânt conferința își exprimă din acest prilej cea mai justă temere, că prin proiectul acesta devenit lege, se va clătina în popor credința și viața religioasă-morală.

Camărzana 7 Maiu 1907.

în numele conferinței

Iuliu Darabant
protop tract.

Alexandru Mirișian.
not. tractual.

REVISTE.

Budapesta. Pe la începutul lui Iuliu Monarhul va veni în Budapesta să iee parte la sărbările, ce să vor aranja cu ocaziunea aniversării de 40 ani dela încoronarea sa. Guvernul va face tot posibilul, ca aceste sărbări să succedă, spre cinstea lui, cât să poate de bine — cu toate că e impus și amenințat din toate părțile: acoloa este criza croată, care dacă nu se va putea aplană, ușor poate să aducă căderea guvernului; funcționarii dela căile fierate ungare încă-l amenință cu grevă generală: refuzăm fărîmăturile și sdrobim lanțurile“ îi strigă ei, —

Osânditul are să trăiască încă 24 de ceasuri, puțin timp, pentru acela, care știe, că după aceste 24 ceasuri urmează moartea; și pe când prinsonierul se gândește la cea din urmă nădejde distrusă, bate ceasul, și o jumătate de ceas din cele 24 a trecut. Cealaltii oameni, după cele 24 de ceasuri, vor respira, trăi și gândi, ei se vor bucura de plăcerile vieții, de razele soarelui, de mâncări și beuturi, și el să se lapede de toate acestea, fiindcă inimiile lui au făcut o lege, prin carea-l pot lipsi de viață! Cu ce drept au adus ei astfel de legi, cu ce drept s'au pus judecători peste el, cu ce drept îl pot omorî ei, cari n'au puterea, a da altuia viață, ei, cari nici lui nu i-au dat viața?

În pieptul osânditului se naște o furie sălbatică, nebună, ascunsă încă în inimă, carea n'a erupt încă în nebunie. El sare în sus. Și umblă prin celă ca un animal sălbatic. Ochii săi rătăcesc peste pereți, gratii, fereastă și peste ușa de fier, carea închide cela sa, ca și cum ar căută o ieșire, pe unde să se poată mântui și scăpa cu fuga.

Temnițerul intră înăuntru și întrebă de cea din urmă dorință a osânditului. Acesta abzice, a cere ceva deosebit de mâncare și de beut. El apostrofă aspru pe temnițer zicându-i, că ar dori să fie executat la moarte imediat. Dar temnițerul, obicinuit cu astfel de oameni, zimbește și zice:

„Ei prietine, asta-i o istorie veche; aceste din urmă 24 de ceasuri pentru oamenii

ca tine sunt prea scurte și iarăș prea lungi. Eu cred, că pentru voi toți e mai grea pedeapsă, că 24 de ceasuri trebuie să priviți în ochii morții, decât dacă a-ți fi executați la moarte deodată, fi cu răbdare numai prietine, trec și acestea 24 de ceasuri, și ai trecut peste toate.“

El părăsește răsând cela osânditului. Nu brutalitatea l'a îndemnat, a grăi astfel. E obiceiul, care nu-l lasă să simtească situațiunea înfricoșată, cutropitoare. El a văzut 30, 40 de osândiți de aceștia, cari au fost apucați de frica nebună a morții, și cu cuvintele, zise osânditului, au avut poate intențiune bună. Dar acestuia îi arată, că pentru el nu-i nime cu compătimire, că pentru el nu este inimă omenească, carea să simțască cu el, să-l mângăie în oara aceasta înfricoșată. Ce n'ar da acum, dacă i-ar strânge un om mâna, dacă i-ar șopti cineva cuvântul, „curaj,“ ori „resignațiune!“ Ce n'ar da, dacă ar putea privi în niște ochi, cari ar fi țintiti asupra lui plini de compătimire.

Până ce a fost afară liber, ca criminal, n'a băgat în seamă astfel de simțeminte, când auziă vorbind pe soții săi. El nu știa ce-i prietinia, nici dragostea părintască; căci el nici nu cunoscuse pe părinții săi, nici iubirea față de femeie, dacă ar fi trebuit să fie alta decât sensualitate. Și acum, în ceasurile cele mai înfricoșate și din urmă a vieții sale, simțeste lipsa compătimirii, a dragostei omenești.

El ingenunchie plângând înaintea patului său, este cutropit de simțul singurătății, a trebui să se despartă de viață fără a avea lângă sine o inimă compătimitoare, simțul acesta produce în el simțeminte ca în un copil, care fu lăsat singur în o pustietate. El nu se simte ușurat nici prin lacrimile ce-i curg din ochii arzânzi. El simte numai, că furia sa se preface pe încetul în înduioșare, în timiditate și în frică. Da, îl cuprinde o frică, o frică mare de aceea, că poate să fie ceva din colo de viață, că nu să isprăvește, când i-se va tăia capul, ci că sufletul său va trece în locuri necunoscute, în cari va fi tras la răspundere. Pentru ce-i vin în minte oare acum cuvintele înfricoșate ce i-să întipăriseră în minte ca copil, despre iad, și pedepsele lui, și despre răsplată după moarte? Pentru a crede acum deodată în ele, de cari până aci își bătea joc? El crede, fiindcă și lui numai în minutul acesta i-a venit credința în iubire și compătimire, în lipsa neapărată, a câștiga dragostea societății omenești și nu ura și inimiția ei.

(Va urmă).

FLORICELE DE CÂMP,
schite ușoare. De A. C. DOMȘA
Prețul 1 coroană.

iar socialistii? — acestia sunt cei mai temuți, cari țintesc de-adreptul la sdrobirea puterii feudale.

România. Dincolo e mare frământarea electorală. Țăranul cel nesocotit până acuma — dar pe care să razimă viața României — să mișcă dimpreună cu toți voitorii lui de bine. Însuflețiii luptători ai celor oropsiți și batjocoriți: N. Iorga și A. C. Cuza, și-au pus și ei candidatura lor. Alegerea lor va fi una dintre cele mai frumoase isbânzi a chestiei țărănești.

Austria. În 23 c. au fost alegerile dela balotage. La aceste alegeri au câștigat cu deosebire partidul boem, socialist și creștin.

Partidul cel mai puternic — în urma fuziunii centrului cu social creștinii, — va fi al creștinilor, după acesta este al socialistilor.

Intorsătura ce a produs-o în Austria votul universal a spăriat rău coaliția. S'au ridicat la suprafață elemente dușmane nisuițelor și tendințelor ungurești.

Spania. În Madrid s'a săvârșit cu mare solemnitate botezul infantului spaniol. La acest act au luat parte mulți principii, reprezentanți ai curților europene. — Regele cu acest prilej a dat amnestie mai multor osândiți, — a făcut mai multe donațiuni de caritate și a ajutat cu bani pe săracii din Madrid.

Noutăți.

Intru mărirea lui Dumnezeu. Curatoratul din Sănnicoloul mare, diec. Lugoșului, aduce mulțumite credincioșilor Dimitrie Barantiș din Sănnicoloul mare și Ioan Constantin din Daneș, emigrați în orașul Lausville, din America de Nord, cari au dăruit sf. Biserici un prapor de mătăasă în valoare de 160 cor. și o cruce de argint de China în preț de 40 cor. Sănnicoloul mare la 7 Maiu 1907. Vasile Deciu paroh, Nicolau Paști curator prim., Cornel Deciu cantor-învățător.

Din Arhidieceză. Simeon Zehan, parohul Brețului, a fost numit paroh al Cașvei, (tr. Regiu). Alexandru Maior, paroh în Tirimia mare, a fost numit în aceeași calitate la Ulieșul mare, distr. Pogăceaua. Până la sfârșitul acestei luni e deschis concurs pentru completarea parohiei Murăș-Uioara și a protopopiatului de același nume. Venitele congruali ale parohiei fac 1344.86 cor. salariul protopopesc 400 cor. și celelalte venite obicinuite. — O bună învoire aflăm în cerculariile arhidiecezane: se notifică clerului preoții repauzați spre a fi pomeniți în rugăciunile confrăților.

Din dieceza de Lugoș. Dr. Laurean Luca, fost paroh în Comloșul mare și protopop a Torontalului, a fost numit paroh și protopop al Aradului. Văduvelor și orfanilor

de preoți li-se împart ajutoare pe 1907 în suma de 8130 cor. cu totul sunt 30 văduve și 30 orfani. Cel mai mic ajutor e de 140 cor. pentru o văduvă și 80 cor. pentru un orfan.

Hymen. Aflăm cu bucurie de logodna dsoarei *Alexandrina Moldovan* din Blaj cu dl *Dr. Iustin Pop*, avocat în Deva. Să fie într'un ceas de fericire!

— *Ioan Vodă* și *Viorica R. Burian* invită la serbarea cununiei lor, ce se va celebra în 2 Iunie n. a. c. la 4 oare d. a. în Biserica gr. cat. din Borza.

— *Dr. Victor Gaël* și *Zenobia Trif* logodiți.

— *Virginia Morariu* fiica preotului din Juriu, s'a logodit în 7 Maiu a. c. cu *Ioan Neamțiu Nicolescu* cantor-docente gr. cat. în Juriul de Câmpie.

Fondurile arhidiecezane. Fondul subsidiar al preoților, alimentat an. de an cu rescumpărări de felicitări, contribuiri mai ales din partea preoților gremiali, decât din partea celor externi, pe cari îi interesează mai aproape, a ajuns, cu sfârșitul anului trecut la cifra de 8893.09 cor.

Petreceeri. Junimea școlară dela gimnaziul superior fundational din Năsăud invită la *Maiatul* cel-l va aranja sâmbătă, în 25 Mai st. n. 1907, în castru, eventual în sala de gimnastică. Venitul curat e destinat în favorul fondului de requisite dela gimnaziu.

„*Foia*“ numerului de azi, cuprinde începutul unor serii de articoli, scrise de un distins colaborator al foi noastre, — atragem osăbită atențiune a iubitorilor nostri cetitori.

Știri literare. Dela Institutul „Minerva“ din București, primim: M. Sadoveanu: La noi în Vișoară, schiță și nuvele, cari dau o nouă dovadă de frumoasele talente ale autorului. — Dunăreanu: Chinuții, cuprinzând povestiri din viața grea a lucrătorilor din porturi. — Caraiuan: La șezătoare, povești și glume din viața poporului dela sate. — Basarabescu: Vulturii, schițe și nuvele copiate cu un puternic spirit de observație din viața de toate zilele. — Iorga: Prin Bulgaria și Constantinopol, prețioase note de călătorie și și mai prețioase indicațiuni pentru cei ce vor să călătorească la Constantinopol.

Prelegeri populare. După sărbătorile Paștilor s'au continuat șirul prelegerilor populare ținute de comitetul despărțământului Blaj al Asociațiunii. Așa la duminica Tomii s'a ținut la Sâncel, sub conducerea directorului despărț. prof. I. F. Negruț, și la Iclod, sub conducerea vicedirect. A. C. Domșa. La Sâncel, după cuvântul de deschidere, a vorbit prof. Ștefan Roșian, explicând amănunțit legea poliției de câmp și dând prețioase povețe. Prof. Negruț a vorbit apoi despre crumpene și cultivarea lor, iar la urmă dnul Morariu prov. domin. a vorbit despre îngrijirea vitelor. La Iclod delegaților comitetului li s'a făcut o prea frumoasă primire. Întreg poporul le-a ieșit înainte aclamându-i și apoi în sunetul clopotelor au intrat în sf. Biserica ce strălucea de albă și curată. Aci dl Domșa în o cuvântare mai lungă a vorbit despre Asociațiune, istoricul fundării ei, țintele ce urmărește și a explicat rostul acestor prelegeri. Prof. Dr. A. Chetianu a vorbit despre crutare: crutarea banilor și folosul băncilor, apoi crutarea sănătății și boalele provenite din bețură. Vorbitorul a adus număroase pilde spre întărirea vorbelor sale. La sfârșit dl Domșa a vorbit despre învățătură și folosul cetirii cărților bune, citind câteva poezii de Coșbuc și Alexandri. Protopopul Lita mulțumește delegaților comitetului pentru plăcutele ceasuri și folositoarele povețe și îndeamnă poporul în frumoase cuvinte să le urmeze. — În 18 crt. s'a ținut prelegerea în marea comună Mihalt sub conducerea dlui A. C. Domșa, care a relevat poporului datorința ce avem cu toții de a înainta pe toate căile și a arătat cum Asociațiunea ne ajută la această nisuiță. Dsa dă cuvântul prof. Dr. I. Rațiu, care vorbește foarte frumos în un lung discurs despre începutul neamului

romănesc și termină arătând poporului câțiva scriitori însemnați pe terenul literaturii populare. Dl Emil F. Negruț, provizor dominal, dă câteva povețe economice foarte bune despre napii de nutreț, cultivarea lor și folosul lor în economie. La urmă prof. Dr. A. Chetianu vorbește despre alimente, arătând cu pilde, cum țăranul adese e mai gata să cheltuiască pe alte lucruri nefolositoare bani mulți și să fie sgârcit, când e vorba să-și îngrijească trupul și sănătatea sa. Terminându-se prelegerile, preotul local, George Pop, aduce în numele poporului calde mulțumite pentru ostenețele ce-și dau cei puși în fruntea despărțământului pentru luminarea poporului și înaintarea lui pe căi bune și folositoare. — Și aci ca pretutindenea, s'au împărțit poporului cârticele de cetit. — Țin să amintesc aci, cu laudă că un grup de pedagogi din Blaj au cântat și declamat câteva poezii procurând poporului câteva momente de plăcere și distracție.

Avis. Curatoratul bisericesc gr.-cat. din Cs.-Gorbó, comitatul Solnoc-Dobăca, aduce la cunoștința curatoratelor bisericesti, cumcă după ce și-a terminat zidirea bisericii celei nouă, vechia biserică carea este din material bun de lemn, o va vinde în 15 Iunie a. c. Doritorii de a reflectă la cumpărarea aceleia, sunt rugați a se adresa subscrisului curatorat. Cs.-Gorbó, 14 Maiu 1907. Iovian Andreiu, vice-protopop gr.-cat. Aurel Mezei, curator primar.

Cel dintâi. Ni se comunică din Sibiu: La 23 Martie a sosit la Conzistoriu de aci asignațiunea ministrului de culte pentru întregirea salariilor profesorilor dela gimnaziile din Brașov și Brad. Și să nu se uite, că biserica sf. Nicolae și-a mărit subvenția dată școalelor din Brașov și dela universitatea săsească s'a primit o sumă considerabilă tot pentru aceste școale. Și cu toate acestea se găsec oameni, cari cearcă să imbete lumea, că uniții dela Oradea au primit cei dintâi ajutorul dela stat.

Bancnotele de 5 fl. și 50 fl. se mai pot schimba până la 1 Aug. crt. cei ce au astfel de bani, să grăbească ai schimba, că dela data de mai sus își perd valoarea.

Stări triste. Ni se scrie din Tapu, că cu prilejul nefericirii, ce a ajuns comuna aceea la 6 crt. când un foc violent a prefăcut în ruine 53 case, între cari jumătate români, cauzând pagube enorme, s'a dovedit cât de puțin se face din partea administrațiunii pentru îngrijirea avutului cetățenilor. Pompele de apă pentru procurarea și repararea cărora se cheltuește aproape în fiecare an sute de coroane, cu astfel de ocațiuni sau nu se mai găsec, sau sunt absolut de nici un folos. Se cere cu inzistință îndreptarea acestor stări triste.

Dela Academia română. Mercuri înainte pe Paști s'a închis sesiunea anului 1907. Membru ordinar în locul lui Florian Porcius a fost ales dr. Grecescu, prof. universitar și un distins botanist. Înainte de închidere, membrii D. A. Sturdza și T. Maiorescu pronunță discursuri elogioase la adresa fostului prezident I. Kalinderu.

Spre știre. Incă în Martie a. c. s'a publicat în foaia oficioasă a comitatului nostru (Alba inf.) ordinațiunea, prin care, intrarea în birturi ori în crijme, a băieților mai mici de 15 ani, se oprește. Birtașul ori crijmarul, care nu ține seamă de aceasta ordinațiune, se pedepsește până la 100 cor. eventual cu închisoare corespunzătoare. Recomandăm atențiunii cetitorilor nostri aceasta ordinațiune aspră, dar foarte bună. Azi, când alcoolismul amenință cele mai largi pături ale poporului și se apropie ca o ciumă, care destramă și distruge moravurile bune, averile și pe urmă viața multora, prind bine astfel de ordinațiuni.

Posta Redacțiunii.

Onea. Sosit! va urma.

O. P. Deși scriesele Dtale le ținem de prisos, totuș le vom da loc în numărul următor.

Partea literară.

Din zilele lui Nerô.

— Roman —

după

Alexandru Dumas—Tatăl.

(Continuare).

IV.

În cealaltă zi Corintul eră împodobit sărbătorește. Alergarea cu căruțele eră nu numai foarte interesantă, ci eră și cea mai veche. Emularea aceasta decurgea cu mare solemnitate transportându-se la locul jocului statuiele tuturor zeilor, cari erau duse acolo în care de triumf. Conductul s'a pornit înainte de amiază sub conducerea lui Lentulus. El purtă pe umeri o mantie de gală, galbină, ținând în mână insigniile de guvernator roman. Lui îi urmau tinerii familiilor fruntașe pe cai arabi focoși, acoperiți cu țoale țesute în aur și încărcate de pietrii scumpe. În urma călăreșilor veniau cei ce aveau să ia parte la emulare, în frunte cu Lucius, biruitorul de ieri. Căruța lui eră admirată pretutindeni. Eră o bigă alcătuită din aur și fildeș, trasă de patru cai de Nubia, cu hăpuri în culoarea purperei.

Lucius purtă o mantie verde, cu inchiectori de aur, pe cap, în locul cununei de lauri, aveă o coroană de aur, iar barba îi eră presărată cu pulbere de aur. În urma lui venia un tinăr din Thessalia cu căruța de bronz, trasă de patru fugari din Thracia, mai apoi un Athenian și un Sir. Chiar în urma conductului, venia un grup pedestru, cu fantare de argint; acestia aveau să anunțe, în sunet de fanfare, numele biruitorului. Abia după câteva ceasuri ajunseră la circ. Toate locurile erau ocupate și cei rămași pe afară, ocupară coperișele caselor și colinele învecinate.

După ce se așezară guvernatorul și judecătorii, apărură un crainic călare, încunjură de trei ori circul, în galopul calului, apoi desfășură o flamură verde, aruncându-o înspre emulanți; acesta eră semnalul, că întrecerea se începe.

Trăgând sorți, Sirul ajunse la locul prim, Athenianul în al doilea, Thessalianul în al treilea, iar Lucius în al patrulea, va să zică în locul cel mai rău.

Mulțimea așteptă nervoasă să se dea signalul de plecare, pariând asupra reușitei. Deodată s'aude fanfara, și într'o clipă se suprimă orice zgomot. Lanțul de aur, care eră întins înaintea carelor, se slăbănogi, și ele porniră într'o goană vijelioasă. Făcuseră deja de două ori ocolul și cele patru căruțe erau tot alături, dar privitorul ager înțelegea deja, care o să iasă biruitor. Cursa luă o nouă fază la încunjurul al treilea. Thessalianul Atenianul și Sirul începură a-și îndemna caii cu strigăte și pocnete de biciu; singur Lucius remase liniștit și pentru mai departe. Eră, pe semne, sigur de reușită. Atunci se întâmplă un lucru neașteptat: Lucius, voind să-și tragă mai bine pe umeri mantia, care fâlfăia, în goana fugărilor, scăpă biciul din mână. El își oprî căruța, și spre marea mirare a tuturor, se cobori să-și ridice biciul, apoi se întoarse iarăși la căruță, fără a se grăbi însă. Ceialalți

ii trecuseră binișor pe dinainte. În loc să pocnească din biciu, el scoase de sub manta o fluerice de argint și suflă în ea prelung. Cei patru fugari o rupseră atunci într'o goană nebună, spre țintă.

Ceialalți remaseră departe în urmă și când Sirul ajunse și el la țintă, Lucius luase deja premiu de o sută de talanți romani, pe cari îi dote numai decât guvernatorului Lentulus, ca să-i împartă între săracii din Corint. Îi făcî apoi semn lui Sporus, care îi aduse un porumb alb. Lucius luă o petea albă de sub manta, legându-o de aripa porumbelului, ca semn de izbândă, apoi îi dote drumul. Porumbelul se roti de câteva ori deasupra circuitului, apoi o luă înspre casa Actei — căci *al ei* eră — ducându-i vestea noii biruințe.

V.

Izbânzile lui Lucius puseră în uimire întreg Corintul. Vedea în el un erou din lumea basmelor; unii credeau că au de a face cu chiar un zeu. Credința aceasta o sprijini și faptul, că Lucius li-se arătase în ziua precedentă, încununat cu coroana de aur alui Joie și chiar barba îi eră presărată cu pulbere de aur. Emulanții, văzând rușinoasa înfrângere a celorlalți, cu prilejul emulării cântăreșilor, renunțară de a mai rivaliza cu Lucius.

Rămânând fără concurent, putea să ia premiul numai decât, el însă declară, că vrea să cânte.

Glasul lui argințiu pătrunse în sufletele dela cele dintâi acorduri. El cântă vitezile Grecilor antici, trecutul de glorie al Corintului... La sfârșit, cântă dragostea unui domn puternic și a unei fete sărace, cari numai după multe încercări au reușit să fie fericiți. Partea aceasta a poemei, a cântat-o cu atâta sentiment și cu un glas așa de duos, încât toate femeile rămaseră adânc impresionate.

Acte îl ascultă tremurând în tot trupul, și când s'a mântuit cântarea, biata copilă chinuită leșină pe umărul tată-său. Lucius observă efectul, și când fata își veni în ori, întinse brațele înspre ea, cu priviri rugătoare.

Acte roșindu-se, își desprinse cununa de flori de portocali din păr și i-o aruncă lui Lucius.

* * *

În zori de zi, nava aurită se îndepărtase deja din apele Corintului, ducând cu sine pe cea mai frumoasă fecioară a Greciei, care își părăsise țara și pe tatăl său, ca să fie alături de — iubitul ei.

Răzimată de umărul lui Lucius, Acte privia mută și nemișcată la îngustul petec de pământ ce abia se mai zăria, la pământul Elladei, care se pierdea în negura depărtării. N'avea să-l mai revadă niciodată!

VI.

În cealaltă zi, când să trezi tinăra fugară, să afle într'o sală mai mare a navei. Lucius ședea lângă ea, mângâindu-i buclele, iar cevaș mai departe eră tigroaica Phoebe pe un covor de purpur. Eră încă noapte, prin apertura coperișului să intrăzerea cerul albastru al Elladei preserat de nenumărate

stele. Nava luneca așa de încet, încât să părea un leagăn uriaș, pe care marea îl clătină cu grije, după cum clătină mamele leagănelul copilului. De jur împrejur totul eră așa de liniștit și da mângăios, încât Acte crezu pe o clipă, că totul e numai vis și, că să afle încă acasă, la tatăl său.

Dar Lucius, care-ți supraveghia și cea mai mică mișcare, băgă de seamă trezirea ei și dote un semn, bătând odată din palme. Numai decât întră o sclavă tinăra și frumoasă, ținând în mână o luminiță de ceară aprinsă, cu care dote foc candeliei de aur, care atârna la picioarele patului. Acte o privi cu atențiune și cu stăruință, căci sclava, pe care o vedea acum pentru întâia oară, îi venia cunoscută. Trăsăturile ei îi amintiau de altele de curând cunoscute, dar nu-și putea aduce aminte cu cine anume samănă. Gândurile să încrucișau de-avalma în capul fetei, încât aceasta își închise ochii sub povara lor, lăsându-se iarăși ostenită între perne. Lucius, crezând, că iarăși are să adoarmă, îi spuse sclavei, să veghizie lângă Acte iar el părăsi sala. Rămasă singură cu Acte, sclava o prii îndelung cu mare compătimire, apoi să culcă lângă Phoebe pe covorul de purpur lăsându-și capul pe spatele fiarei. Tigruț trezit din somn își deschise pe jumătate ochii sălbatic scântăitori, dar când văzî, cine s'a așezat lângă el, îi linse de două-trei ori mâna, apoi să întinse a lene, ca și când ar fi voit să-și urmeze somnul. În curând să auzi o muzică minunată de pe bord; eră aceeaș muzică, pe care o auzise Acte, când nava intră în sinul Corintului. Mai apoi să auzi un puternic solo bărbătesc. Lucius cântă imnul către Neptun. Acte reamintindu-și strofele auzite în teatru, vrăjită de puterea muzicii, să ridică privind bolta înstelată. Remușcarea și mahnirea i-se spulberă deodată, rămânând sub stăpânirea unui singur gând și a unei singure simțiri, sub aceea a iubirii vecinice. De mult să împărtășiseră deja acordurile muzicii pe aripile vântului, și Acte tot ascultă încă pierdută în reverii. Într'un târziu își întoarse capul și dote iarăși cu ochii de sclavă și pentru a doua oară fața aceea i-se părî cunoscută în sfârșit o întrebă:

— Cum te cheamă, fetițo?

— Sabina — răspunse sclava.

Acte să cutremură de nou auzindu-i glasul, căci și acesta i-se părea foarte cunoscut, apoi o întrebă iarăși:

— Din ce neam ești?

— Nu știu nici de unde sunt, căci mi-am părăsit patria în cea mai fragedă vârstă.

— Cine e stăpânul tău?

— Eri eră Lucius, iar astăzi stăpâna mea e Acte.

— Îi slujești de multă vreme?

— Decând m'am pomenit.

— Atunçi de bună seamă i-ai fost slugă credincioasă.

— I-am fost ca și copila lui.

— Vino dar șezi lângă mine, pe marginea covorului, și să vorbim despre el.

(Va urma).

HĂRTII VECHI.

Circularul pastoral alui Halmagi din 1798.

Rânduială pentru Moși, cum se cade a se face după așezământul de lege a Bisericii noastre a răsăritului.

(Continuare și fine)

În fostul district al Năsăudului căzând pradă focului revoluționarilor din anii 1848—9 toate documentele, am crezut a nu fi fără folos publicarea circularelor acestora alui Halmagi, a vicarului piu, despre care atât de puține cunoștințe biografice avem și despre care însuși prepozitul Macedon Pop în „activitatea vicarilor foranei din Năsăud” vorbește fără chiar ai cunoaște numele de botéz. Aceste circulare¹⁾ dovedesc îndestul cultura, superioară teologică alui Halmagi, dovedesc zelul său în conducerea vicariatului, pietatea și grija neadormită pentru îndreptarea moravurilor și pentru mântuirea sufletelor poporului credincios și a preoților. Valoarea pastorală a acestor circulare nici azi nu a scăzut. Cu atari vicari a bună seamă vicariatul Năsăudului și-a putut ușor elupta renumele, cel are. Aceste circulare le-am descris fidel din Matricula născuților parohiei Sănioșef, care există încă dela anul 1769 și în care se află scrise cu litere cirile. După numita matriculă acestea sunt cele mai vechi „porunci vicărășești”. A bună seamă porunci vor fi mai fost, dar nu le-au scris sau pentru că preoții nu știau scrie, ci numai cetă puțin, sau că doară — tot din asta conziderare — li-să împărțeau preoților numai verbal la „săborul (raportul) vicărășesc”, care să ținea în tot anul în Năsăud și la care erau obligați sub grea pedeapsă — a participa toți preoții vicariatului.

Conziderând împrejurarea, cum își intitulează Halmagi preoții în toate circularele sale, să pare că vicariatul s'a numit dela început „al Năsăudului” și nu al Rodnei, cum se numește azi. Așa scrie Halmagi în circularul pastoral din 29 Ianuar 1797 (Unirea 1904 Nr. 33) ca adresă: „Cinstitului cliros din cinstitul vidic milităresc al Rodnei și din tot cuprinsul vicărășeii Năsăudului...”; în cel din 18 Febr. 1797 „Frățiilor voastre cucernici preoți din eparhia Năsăudului”; tot astfel în cel din octomvrie 1797 (Unirea 1905 Nr. 8). În toate celelalte circulare nu să află dovadă nici pro, nici contra; apare însă ca un ce nou subscrierea vicarului Nemeș în un circular din 12/VII 1808 „a vicărășeii Rodnei administrator”.

Cel dintâi vicar în Năsăud a fost Para, și după el a urmat Halmagi. Înaintea de Para în Năsăud n'a fost vicariat, ci protopopiat. Prepozitul M. Pop în Activitatea vicarilor (pag. 9 și 10) presupune, că antecesorul lui Para ar fi fost un protopop cu numele Naszodi. Aceasta e greșit, deoarece înainte de Para în Năsăud a fost protopop Ieronim Kalnoki. În biserica din Romuli (Strâmba) stă scris pe o icoană din partea dreaptă a fruntarului: „Fiind vlădică Grigore Maier, iară protopop districtului Ieronim Kalnoki din cinul Marelui Vasile s'au făcut și s'au zugrăvit catapiteasma aceasta cu sirguința și ostâneala popi Cozma Urătului prin George și Iosif Iminovici din Blaj. Anul 1778, iar măestrul lemnar a fost fără plată ome-

nească Petre Cărdan 1778”.¹⁾ Kalnoki a rămas în Năsăud până prin 1780 când să vede a se fi reîntors în Blaj.²⁾

Înainte de Kalnoki să aminteste. În Năsăud un protopop „Anton”, care cu ocaziunea tragerei lui Todoran pe roată încă a fost împărțit în pedeapsă de 100 bote;³⁾ iar la sinodul din 1739 să numără între participanți și „Atanasius arhidiaconus Năsăudensis”. De aici să vede, că e greșită părerea lui M. Pop, care deduce, că protopopiatul Năsăudului s'a înființat după introducerea graniței. Cât ar fi de frumos, dacă oamenii competenți ar lumina întunerecul, ce zace asupra timpurilor trecute față cu ținutul Năsăudului!

St. Buzilă.

Bibliografie.

Dr. Augustin Bunea, *Mitropolitul Sava Brancovici*, Blaj, 1906. Broșură de 99 pp. în 8°. Broșura dlui A. Bunea, autorul însemnatelor cercetări asupra „Vechilor episcopii românești” și asupra „Episcopilor P. P. Aron și Dionisie Novacovici”, este o broșură de cuprins polemic, provocate prin neadevărurile istorice și atacurile nedrepte ce părintele V. Mangra a strecurat în scrierea sa „Mitropolitul Sava II Brancovici (1656—1680)” la adresa autorului. I-a fost ușor dlui Bunea să arete înaintea părerii că Românii ar ar fi avut trei episcopii sau mitropolii în sec. IX: această părere este atât de absurdă, pentru cei ce cunosc istoria noastră veche, încât e de mirat că se mai poate găsi cineva care s'o susțină. Ceva mai grea e chestiunea episcopilor Vadului și Geoagului, înființate pe timpul lui Ștefan cel mare și a lui Radu cel mare, asupra cărora dl Bunea își spusese părerile sale în „Vechile episcopii românești” (Blaj 1902) și pe care le modifică acum, conform izvoarelor și studiilor publicate de atunci încoace. Și mai complicată e chestiunea mitropolitului Sava Brancovici, pe care dl Bunea nu-l numește al doilea, fiindcă n'a existat un alt Sava înainte lui. Dl Bunea dovedește, contrar părerilor răspândite, că acest Sava nu e coboritor din despotul sârbesc Gheorghe Brancovici († 1456); că genealogia scrisă de fratele său Gheorghe cel care a jucat un oarecare rol politic în Ungaria pe timpul lui Apafy, conține o sumă de scornituri tendențioase; că Sava Brancovici nu eră înrudit nici cu Brancovenii, nici cu Cantacuzinii noștri. Dsa rectifică apoi erorile părintelui Mangra în ce privește istoria mitropoliei române din Transilvania, pe care o crede, ca și dl Iorga, întemeiată de Mihai Viteazul, și trecând apoi la Sava Brancovici arată, cu multe amănunte, că acesta, departe de a putea fi privit ca un apărător al ortodoxiei române din Transilvania, trebuie conziderat ca un episcop calvinizat, — nu din convingere religioasă, ci din interesul de a se menține în scaunul episcopal. Discutând apoi chestiunea dării lui în judecată și a condamnării lui de către soborul românesc, dl Bunea caută să întărească convingerea celor ce cred că Sava a fost condamnat numai pentru faptele sale

¹⁾ Acest Cărdan spun oamenii, că a fost din Rodna și contrăgându-și cea pedeapsă mare sub sistemul de graniță, ca să fie iertat, a făcut gratis biserica din Romuli fiind măestrul foarte bun.

²⁾ Transilvania 1902 III. 104.

³⁾ Monografia Rodnei noue p. 87.

immorale, pe care le descrie cu un lux de amănunte foarte dureroase pentru noi, dar care par a fi foarte adevărate.

E regretabil că scrierea dlui Bunea conține expresiuni extrem de violente și ne-literare la adresa adversarului său; este însă și mai regretabil că acesta a căutat să răspândească cu intenție în publicul românesc din Ardeal idei greșite asupra destoiniciei științifice și buneii credinți a dlui Bunea, de care îl desparte și deosebirea de confesiune (dl Mangra e ortodox, dl Bunea e unit) și deosebire de convingeri și apucături politice.

Dl Bunea, — care e astăzi, fără discuție, cel mai distins istoric între Românii din Transilvania și Ungaria, și care și-a câștigat prin numeroasele sale lucrări merite incontestabile pentru istoria bisericii române din țările coroanei Ungurești, — are dreptul să fie amărit de lipsa de recunoștință ce i-o arată unii compatrioți ai săi, orbii de patimi personale sau confesionale. Aceștia sunt însă, ca oameni de știință, atât de inferiori domniei-sale, încât putea să treacă cu vederea peste aprecierile lor. Adevărurile istorice și meritul celui ce le-a descoperit nu pot rămânea mult timp nerecunoscute.

„Convorbiri Literare” Nr. 9.

„Păstorul sufletesc” periodic de predici, nr. 5 cu următorul sumar: Partea I. A celui întru sînți Părintelui nostru Ioan Damascin preotul cuvânt de sf. și marea Vinere și de sf. Cruce, trad. de Samuil Clain. — Ziua I. de Paști, de Ioan Turdean, preot. — Sărbătoarea sf. Georgiu, de George Maior preot. — Dumineca Tomii, de Clemente Pop preot. — Dumineca Mironosițelor, de Grațian Flonta preot. — Dumineca slăbănogului, de Iacob Marga preot. — Predică la sfințire de Reștignire, de Vasiliu L. Pop protopop. — Preotul legii nouă, de Arion M. Popa protopop. — Partea II. Liturgica sau tălcuirea ritului bisericii răsăritene române, de Laurențiu Sima, preot în Sig. — Corespondență. Cronică. Bibliografie. Poșta red. și adm. — Partea III. Publicațiuni.

„Luceafărul” Nr. 9 cu următorul sumar: G. Murnu. Monumente antice din Roma. — I. V. Sorica, Din adâncuri (poezie). — I. Ciocărlan, Inimă de mamă. — Octavian Goga, Înviește (poezie). — Dinu Ramură, Adio (poezie). I. Borcia, Ifigenia în Taurida de Goethe (Actul III, Scena II). — I. Agărbicean, Domnișoara Linuța. — M. Cunțan, Cântec (poezie). — Liliac, Plec și eu (poezie). — Dări de samă, M. Sadovean: Mormântul unui copil. — Notițe bibliografice: Al. Tiplea, Poezii populare din Maramuraș; Doamne ajută-ne; Problema rezponsabilității juridice a statului și a comunelor cu privire la ultimele răscoale țărănești; Hipnotizm și Spiritism. — Ilustrațiuni. Forul roman (trei vederi).

Proprietar-editor: Aurel C. Domșa.

p. redacție rezponz.: Augustin Gruția.

Medicii de mult recunosc și recomandă ca cel mai bun purgativ apa purgativă FRANZ JOSEF, un purgativ sigur și plăcut. (19) 4—52

¹⁾ Vezi Unirea 1904 Nr. 33, 34, 35 și 36; apoi 1905 Nr. 8.

A apărut:
LITURGIERIUL

Prețul unui ex. pe hârtie „prima“
crudo 6 cor.
legat 9 „
Pe hârtie velină consistentă:
crudo 5 cor.
legat 8 „

Comunicarea trenurilor

prin gara Kükülöszög — Blaj.

— Valabilă dela 1 Octomvrie n. 1906. —

cătră	g a r a	dela
	Teiuș—Tövis	
12-48	tren de persoane	1-02
7-45	tren accelerat	12-22
7-02	tren mixt (numai Joia)	4-05
2-52	tren accelerat	2-13
1-20	tren de persoane	9-05
	Copșa—Kis-Kapus	
1-07	tren de persoane	12-43
12-23	tren accelerat	3-1
4-09	tren mixt (numai Joia)	6-53
2-14	tren de persoane	2-15
9-06	tren accelerat	2-51
	Parajd	
8-02	tren mixt	8-44
2-43	tren mixt	6-48
9-11	tren de persoane (Luni, Mercuri, Sâmbătă)	12-38

Pentru economi!

„Peronospin“ Mijloc aplicat cu cel mai mare folos în contra peronosporii, la stropirea viilor. □ □ □ □
Neasămănat cu mult mai bun și mai ieftin este în folosință „Peronospinul“, decât piatra vânăta. Cu „Peronospinul“ stropind via 1 hectolitr vine la 50 fil., pe când cu piatră vânăta 1 cor. 60 fil. fiind piatră vânăta astăzi foarte scumpă.
Ca înștecarea proprietar de vie să poată căpăta numai veritabilul „Peronospin“, dau favorul acela — că deja la comanda de 8 pachete trimite francat.

Prin întrebuițarea „Peronospin“-ului, via va fi hotărât mai frumoasă, boabele de struguri mai mustoase și astfel roada de vin mai bogată. Experiența a dovedit, că prin folosirea pietrii vinete, nu s'ajung aceste rezultate. — probabil pentru aceea, că piatră vânăta verzește peste măsură frunzele și prin asta abstrage din puterea și sucul viței, ceea ce înseamnă pierderea de putere.

Pragul de stropit al meu, face vița mai plină de viață și mai asigurată contra boalei de peronosporă.

„Peronospinul“ e deja de 6 ani în folosință cu rezultate foarte favorabile. Prețul unui pachet este 60 fil.

Revanzătorii-comercianții căpăta rabat corăspunzător.

Prav pentru îngrășarea vitelor cornute, porcilor și a cailor. Vacile dau prin întrebuițarea pravului acestuia lapte mai mult și mai bun. De mare înșămătate este pentru ori care econom a întrebuițat acest prav de îngrășare, căci prin acesta s'urcă valoarea — adică prețul vitelor, porcilor și a cailor. — Prețul este 60 fileri.

Moartea cloșanilor și a șoarecilor. Un prav sigur pentru stărpirea acestora. Prețul 60 fileri.

Prav pentru ouatul găinilor. Prin întrebuițarea pravului acestuia, găinile ouău mai mult ca de comun — chiar și în timp de iarnă — pe când altcum nu ne oauă — sau foarte puțin. — Prețul 30 fileri.

Unsoare galbină pentru păduchi la vite. Știut este că vitele și porcii suferă mult de mănăcărimea păduchilor, prin care mănăcărime sunt reținuți în îngrășarea și dezvoltarea lor — ba chiar slăbindu-i, astfel încât în loc de a li-se ridica prețul, chiar pierd din valoare. De aceea fiecare econom să întrebuițeze această unsoare — a cărei preț e 20 și 40 fileri.

Extracte pentru prepararea rumului și a diferitelor liquoruri. Cine voințe a-și prepara rum și liquoruri foarte bune și ieftine, să întrebuițeze aceste extracte. Prețul pentru 1 litră 40 fil., tot cu acest preț s'apăta pentru rachiu de prune, slibovitza, borevicika, drojzii, de bucate, și altele.

Toate acestea se căpăta la:

CORNEL DEMETER, apotecar.

== Szászváros, Piața școalei 41. ==

(16) 6-10

La expozițiunea milenară din Budapesta dela 1896.
premiat cu medalia cea mare.

Turnătorii de clopote și fabrica de scaune de fer pentru
clopote a lui

ANTONIU NOVOTNY

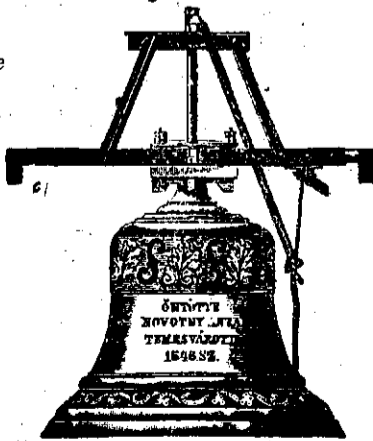
în Timișoara-Fabric

(8) 48-52

→ clopotele găurite ←

de mine inventate și mai de multe ori premiate, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri după figura S și pentru aceea au un ton mai intensiv, mai limpede, mai plăcut și cu vibrarea mai voluminoasă, decât cele de sistem vechiu, așa, că un clopot patent de 327 kg. este egal în tonul unui clopot de 461 kg. făcut după sistemul vechiu. Mai departe se recomandă spre facerea scaunelor de fer bătut, de sine stătătoare, — spre preadjustarea clopotelor vechi cu ajustare de fer bătut — ca și spre turnarea de toace de metal.

Prețcuranturi ilustrate se trimite la cerere gratuit și franco

Institut indigen. Banca de asigurare

„Transsylvania“

din Sibiu

(7) 48-52

↳ întemeiată la anul 1868 ◀

în Sibiu, strada Cisnădiei nr. 5 (edificiile proprii), asigurăază în cele mai avantajoase condiții:

⊗ contra pericolului de incendiu și exploziune. ⊗
edificii de ori-ce fel, mobile, mărfuri, vite, nătrețuri și alte produse economice etc.

⊗ ⊗ asupra vieții omului ⊗ ⊗

în toate combinațiile, capitale pentru cazul morții și cu termen fix. asigurări de copii, de zestre, rente pe viața întreagă etc. etc.

Asigurări populare fără cercetare medicală

Asigurări pe spese de înmormântare cu solvirea imediată a capitalului.

Valori asigurate contra incendiului: capitale asigurate asupra vieții:

90.981.088 coroane.

9.125.898 coroane.

Dela întemeiere institutului a solvit:
pentru despăgubiri de incendii 4,077,788.78 cor. pentru capitale asigurate pe viața 3,568,863.37 cor.

Oferte și ori-ce informațiuni se pot primi dela:
Direcțiune în Sibiu, str. Cisnădiei nr. 5 etagin
I. curtea I.

și prin agenturile principale din Arad, Brașov, Bistrița și Cluj, precum și dela subagenții din toate comunele mai mari.